

קח:

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

מסורת הש"ס

עין משפט
נר מצוה

נה א ב מ"י פ"ז מהל'
מלה הלכה ט פסג
פ"ז מ"א וט"ז ל"ח פסג
מ"כ"י
ג ב ג מ"י וטמט ט
טו"ש פ"ח ט"י פסג
פסג ח
ג ב ט ט"ז פסג ט
ג"ז ו מ"י ט"ז הלכה ג
טו"ש ט ט"ז פסג ט

רבינו חננאל

ואיבע כוסות הללו צריך
שהא בנה כדי מציגת
כוס יפה, ויקרא לן כוס
יפה הוא כוס של ברכה
והיא רביעית. שתאן חי
אמר רבא דין יין יצא ידי
חיות לא יצא. משתא בכת
אחת אמר רבא דין יין
יצא ידי ארבע כוסות לא
יצא. הי שקנה מן בני ובני
בניו יצא. והוא רשות
רו א דכסא. מתיבא ארבע
כוסות הללו צריך שיהא
בין כדי רביעית אחד חי
ואז זכ מנוח אחד חרש
ואז יין. ופרקי' כוס
יפה הוא רביעית חוריהו
חזא שיעורא. ר' יהודה
אמר צריך שיהא בנה
מ"ה יין כדמכיל אל תרא
יין כי יתאדם. חזא ארבע
כוסות הללו צריך שיהא
בן כדי רביעית אחד
אנשים ואחד נשים ואחד
חי יורה. ר' יהודה היה
מבדיל לתנוקות קליות
ואחד כדי שישאלו, וכן
ד רבי טרופין עשה.

שאלה הן היו באותו הגם. ואי לאו הא טעמא לא היו מצינות משום
דנשים פטורות ממזוג עשה שהזמן גרמא חף ע"ג דלרענה
כוסות דרבנן בעין דלריותא מוקין: ד"ר באותו הגם. פי' רש"י
שעל ידם נגאלו וכן במגילה ע"י אסתר ובחזקה ע"י יהודית וקשה
דלף משמע שאין עיקר ועוד
דבירושלמי גרים שאלף הן היו צאוו
ספק משמע צאווה סכנה דלשמיר
להרוץ וללכד והא דלמחרין דפטורות
מסוכה אע"ג דלף הן היו צאווה הנם
כי כוסות השכנה הנם נעשה
דלריותא אכל דלרענה כוסות דרבנן
מיקני גס לנשים כיון שהיו צאווה
הנם: **שתאן** חי יצא. משמע
לדמחלה בעי מציגה וכן צ"י שלשה
שאלנו (ברכות ד' ג'): למחרין הכל
מודים בכוס של ברכה שאין מצרכין
עליו עד שיתן למוכר מים וקשה דנפ'
שלשה שאלנו (שם ג'). אמר ר' דברים
נלמרו בכוס של ברכה ולרין חי ורש"י
פי' שם דהא דקאמרין דלרין חי
היינו שיתנוחי מן בכוס ברכה המזון
לאסוקי' שלל ממוגו בכוס וז' וישפון
בכוס אחר ויבדק ור"ת פי' דחי דהתם
היינו מוגי ולא מוגי דלמחר בנן סורר
(סנהדרין ד' ע). אינו נעשה בן סורר
עד שישקה יין חי ומתוק לה במציג ולא
מוגו והא דמשמע בהמוגא יין (שם)
ד' עו: שמוגו כדאי דקאמרין כדי
שימוגו ויעמוד על רביעית היינו
בברכה הארץ דלמחר נפרק שלשה
שאלנו (ברכות ד' ג'). ומסוקי' בברכה

שאלה הן היו באותו הגם. פי' רש"י
שמואל ארבעה כוסות הללו צריך שיהא בהן
כדי מציגת כוס יפה שתאן חי יצא שתאן
בכת אחת יצא השקה מהן לבניו ולבני ביתו
יצא שתאן חי יצא אמר רבא "ידי יין יצא ידי
חיות לא יצא שתאן בכת אחת יצא אמר
ידי יין יצא ידי ארבעה כוסות לא יצא השקה
מהן לבניו ולבני ביתו יצא אמר רב נחמן בר
יצחק יהוא ראשתי רובא דכסא מתיב ר'
כוסות הללו צריך שיהא בהן כדי רביעית
אחד חי ואחד מוגו אחד חרש ואחד ישר רבי
יהודה אומר צריך שיהא בו טעם ומראה יין
קתני מיהת כדי רביעית ואת אמרת כוס יפה
אמרי ארבי ואידי חד שיעורא הוא ימאי ארבי
מוגית כוס יפה דקאמר לכל חד חדיו להו
כולהו רביעית רבי יהודה אומר צריך שיהא
בו טעם ומראה אמר רבא מאי טעמא דרבי
יהודה דכתיב יאל תרא יין כי יתאדם ת"ר
הכל חייבין בארבעה כוסות הללו אחד אנשים
ואחד נשים ואחד תינוקות א"ר יהודה ובי מה
תועלת יש לתינוקות ביין יאלא מחלקין להן
קליות

שאלה הן היו באותו הגם. פי' רש"י
דקנינות שצאווה הדור נגאלו וכן גבי מקרא מגילה נמי למחרין הכי
דמשום דע"י אסתר נגאלו וכן גבי נר חנוכה במסכת שבת (דף כג.):
[כדי מציגת כוס יפה. שיעורו רובע] רביעית כדי שימוגו ויעמוד על
רביעית לוג דמחרת דלא דרי על חד
מלת מיל לאו מחרת הוה. וקא פלגא
דעתן דבין כולס קאמר שמואל דליהו
רובע רביעית יין: **שאלן** חי. שלל
מוגו כמים: **בכס אסתר**. עירה ארבעתן
למון כוס אחד: ידי יין יאל. ששמה ד'
כוסות: ידי חירות לא יאל. כלומר
אין זו מנוח שלימה: **כדי רביעית**.
בין כולן. קשיא לשמואל דלמחר רובע
רביעית דהיינו כוס יפה: **ה"ג מאי**
כוס יפה דקאמר שמואל לכל חד חד
דכוו לכו כולסו רביעית: אל תרא יין
כי יתאדם. אלמא יין מראה בעי:
קליות

רש"י

שאלה הן היו באותו הגם. דלמחר כמס'
סוטה (ד' יא): כשכר נשים דקנינות
שהיו צאווה הדור נגאלו וכן גבי
מקרא מגילה אמר הכי' משום דעל
ידי אסתר הוה וכן גבי חנוכה כמס'
שבת (ד' כג). לשון מורינו הלוי: **אמר**
ר"י אמר שמואל ל' כוסות כללו לרין
שיא בכס. כלל אחד כדי שיהא בנה
מוגית כוס יפה של ברכה שיעורו
רובע רביעית לוג כדי שימוגו ויעמוד
על רביעית לוג דכל חמרא דלא דרי
על חד מלת מיל לאו מחרת הוה הכי

מפרשין לה כמס' שבת בהמוגא יין (ד' עו.). והשתא קס"ד דמוגית
כוס יפה ורובע רביעית לאו חד שיעורא הוה. כוס יפה כוס של בהמ"ו
משום דעשרה דברים נלמרו בכוס של ברכה כו' כדאי' בהמ' ברכות
(ד' ג'). **שאלן** חי. שלל מוגן כמים יאל וכוונן שיש בו רביעית לוג
דבבביר מרביעית לאו כלום הוא דרי היכי דמוגו בעינן רביעית בין
הכל ה"ג חי בעינן רביעית: **בכס אסתר**. עירה ארבעתן בתוך כוס
אחד כך פירש רבינו שלמה. ולא נהירא דאפי' שומה הרבה בכלי אחד
לא חשיב אלא כוס אחד דהאי רביעית אינו אלא למעטוי פחות
מרביעית אכל טפי מרביעית בכוס אחד חשיב כוס אחד. וי"ל דכדי
פירושו בכת אחת שלל על סדר משנתינו אלא שתאן רבופין: **השקה**
מסן. מכל כוס וכוס שלל שמה כולו כדמפרש לקמן: ידי יין יאל.
ששמה ארבעה כוסות: ידי חירות לא יאל. כלומר אין זו מנוח שלימה
שאין חשיבות אלא ביין מוגו. והכי מילי בינוט שלהן דדרו על חד מלת
מיל אכל יינוט שלל לא בעי מוגית: ידי יין יאל. משום ששמה י"ט
דחתיא לקמן (דף קט.). ושמחת בתגן" בהמ' משמחו ביין: **אכל ידי**
ארבעה כוסות לא יאל. וכוונן חשוינן כוס דלשון ולא יומר ורין להביא
עוד שלשה כוסות על הסדר: **לרין שיא בכס כדי רביעית.** כלומר
כלל אחד ואחד כדי רביעית לוג: **אמר** חי. לרין רביעית דבביר
מרביעית לא חשיב שמה דנפקא לן מכל משקא אשר ישמה ויקרא
יאל: **ואחד מוגו.** שהיה בו רובע רביעית יין ושלשה רבעין מים דהוי
בין כולהו רביעית: **ואחד יין.** שאין בו טעם יין כל כך שנעשה חלב.
אי נמי חדש אין בו טעם יין: **לרין שיא בו טעם יין.** למעטוי חדש
ישן: **ומראה.** שהיה אדום: **קסני מיהת כדי רביעית.** לכל אחד ואחד
ואת אמרת כדי מציגת כוס יפה לכל אחד ואחד וס"ד דשני שיעורים
הן מדלא קאמר שמואל כדי רביעית כלשון הברייתא: הכי גרסינן
כמו שכתבו בספרים אידי ואידי **חד שיעורא כדי מציגת כוס יפה היינו**
רביעית. חירוצא היא לומר שלשון שמואל ולשון הברייתא אחד הן וכדי
מוגית כוס יפה דקאמר שמואל היינו רובע רביעית יין כדי שימוגו
ויעמוד על רביעית דלמחר בהמוגא יין (שם ד' עו): **ק** כן נראה שטה
בעיני ועיקר. ורבינו (ה"פ) שכן מקשה הגמ' דקס"ד דשמואל קאמר
רביעית בין כולן וברייתא קאמר לכל אחד ואחד ומיכן הגמ' דשמואל
נמי קאמר לכל אחד ואחד וקשיא לי והלא ברייתא סתמא קתני לרין
שיא בנה ושיעור הולאת יין תנן התם דהוי כמציגת הכוס יפה
דהיינו רובע רביעית וע"י מציגה יעמוד על רביעית כשיעור כל
המשקין דקתני ספסא ושאר כל המשקין דרביעית דלפי' פריך עלה
התם חדא דתנן וצמוג שני חלקי מים ועוד מים כדד ומתערפין ונראה
לפרש דלאפי' לרין רביעית שלימה להולאת שבת וכן משמע התם
בההיא שמעתא דקאמר אבי עד כאן לא קאמר רבי נתן הלא דמית בעי רביעית כו' ופרש"י דהתם לא נהירא כמו שמפרש שם וסבר
דכוס של ברכה בעי רביעית יין בין מן מוגו אכל מים כדד לא מתערפין:

אל תרא יין בי יתאדם. הלא מיימי האי קרא לחשיבות יין אדום ובהמוגו פירות (ב"ב ד' ג'). פי' רש"י' התם דמיימי לה לגריעותא ושם מפורש:

חן

(א) שבת כג. מגילה ד.
ערבין ג. ג. (ב) טז לז.
(ג) ובר"ק ויהי' ש' לז
חיות רב אמר (ד) ומגילה
ד. ד. (ה) שבת טז.
(ו) מגילה ד. (ז) ו' ודברים
טו. (ח) ויעין חספות
מגילה ד. ד"ה שאף ק"ן.
(ט) ט"ז ע"ה. (י) ויעין
חספות ברכות ג. ד"ה
מדיס וי"ו.

תורה אור השלם

1. אל תרא יין כי
יתאדם כי יתן בבוס עינו
יתחלק במישוריו:
משלי כג לא

הנהגות הב"ח

(א) רש"י' ד"ה י"ג וי'
ורבינו שלמה פ"י שק
מקשה וי' קאמר רובע
רביעית בין טלן:

